

Prehistorische graven in soorten en maten

Ten oosten van de Herweg zijn de afgelopen weken vooral sporen gevonden van het prehistorische urnenveld dat al bij de eerste proefopgravingen werd gevonden. Een paar honderd van de vroegste 'Contreienaren' hebben hier hun laatste rustplaats gevonden.

Iedereen een eigen graf

Urnenvelden zijn een fenomeen dat vanaf de Late Bronstijd (ongeveer 1000 voor Christus) tot in de Late IJzertijd (ongeveer 450 voor Christus) in grote delen van Europa optreedt. Tot dan toe werd een kleine elite begraven onder een gemeenschappelijke grafheuvel. Van de graven van de meeste mensen ontbreekt ieder spoor. In de urnenveldentijd kreeg iedereen een eigen graf. De doden werden allemaal gecremeerd op een open vuur, waarna de nabestaanden de verbrande botresten uit de brandstapel haalden en begroeven. Vaak, maar lang niet altijd, deden ze de botresten in een pot, die daarmee een grafurn was geworden. De pot (of zak, of doek) met verbrand bot werd in een kuil begraven. Rond die kuil werd een greppeltje gegraven, waarbij de uitgegraven aarde op het graf werd gegooid. Zo ontstond een grafheuveltje. Een urnenveld kon enkele tientallen, maar ook honderden van zulke heuvels omvatten. In totaal zijn er nu in de Contreie zo'n 130 kringgreppels blootgelegd, aan weerszijden van de Herweg. Er zullen zeker nog meer graven worden gevonden. Het lijkt erop, dat het grafveld zich in de loop van een paar eeuwen over honderden meters in zuidoost-noordwestelijke richting heeft uitgebreid, waarschijnlijk langs een weg.

Cirkels in het zand

In de Contreie is al heel lang niets meer van de oorspronkelijke heuveltjes te zien. Waarschijnlijk zijn ze al in de Middeleeuwen weggeploegd. Er zijn namelijk funderingspalen van middeleeuwse huizen en waterputten door de graven (die toen al meer dan vijftienhonderd jaar oud waren!) heen gegraven. Wat overblijft, zijn de sporen van de cirkelvormige greppels die rondom de grafkuilen waren gegraven. Ze laten zien dat de doorsnede van de grafheuveltjes meestal zo'n 4 - 5 meter was, met een enkele uitschieter naar boven. De greppels waren oorspronkelijk enkele tientallen centimeters diep, en de top van de heuveltjes zal ook niet veel meer dan een halve meter boven het maaiveld hebben uitgestoken. Ook de meeste grafkuilen en hun inhoud zijn in de loop der eeuwen weggeploegd. Toch zijn er zo'n 25 hoopjes crematieresten gevonden. Die worden door specialisten onderzocht. Ook van verbrand bot kunnen zij vaak vaststellen hoe oud de dode was, en of het om volwassen mannen, vrouwen of kinderen gaat. Van een paar graven is ook de urn, of het restant daarvan, gevonden.

Afwijkende graven

Hoewel de meeste greppels cirkelvormig zijn, zijn ze beslist niet allemaal gelijk. De meeste greppels hebben een kleine onderbreking. Dat betekent dat er voeger een 'dammetje' in de greppel lag, die de grafheuvel (symbolisch?) verbond met de wereld

eromheen. Er is daarnaast een groep vierkante greppels. Een paar daarvan liggen op een rij, afgezonderd van de cirkelvormige graven. In één vierkante greppel stond een gebouwtje dat op vier palen was gefundeerd. Waarschijnlijk hield dat verband met de begrafenis of een dodenritueel. Het is nog niet zeker of deze vierkante graven uit een andere (latere) tijd stammen dan de ronde graven. Ook in een eerdere fase van de opgraving zijn zulke vierkante sporen gevonden, ten westen van de Herweg.

Helemaal in het zuidoosten van het grafveld ligt het spoor van een grotere grafheuvel, waar ooit een krans van houten palen omheen heeft gestaan. Deze heuvel is zeker ouder en dateert uit de Midden-Bronstijd, rond 1250 voor Christus. Het komt vaak voor dat een urnenveld aansluit bij zo'n veel ouder graf, waar de mensen waarschijnlijk de rustplaats van een mythische voorouder vermoedden.

Tenslotte zijn er opvallende grafheuvels die begrensd werden door twee parallelle greppels. Zulke graven worden 'langbedden' genoemd. Eén zo'n greppelpaar loopt over een afstand van ruim 30 meter door, maar er ligt ook een groepje graven met greppels van een paar meter lang.

Wonen en werken op oude graven

In de Middeleeuwen zijn nieuwe generaties boeren gaan wonen op het oude grafveld. Er zijn de afgelopen weken plattegronden gevonden van een paar boerderijen en een schuur uit de 11de-13de eeuw. Op hun erven stonden waterputten, hooimijten en graanschuren, zoals die al eerder zijn opgegraven. Zouden de boeren uit die tijd ooit wel eens een prehistorische urn hebben gevonden bij hun werk op het land? En wat zouden ze daarvan hebben gevonden?